

Аналіз структурних зрушень в економіці та їхній вплив на ефективність виробництва

У статті на основі дослідження сучасних інструментів аналізу розвитку та ефективності виробництва проведено аналіз кількісних і якісних показників структурних зрушень та їхній вплив на розвиток виробництва. Розраховано систему індексів впливу структурних зрушень на показники ефективності (зарплатовіддачу, капіталовіддачу, прибутковість).

В статье на основании исследований современных инструментов анализа развития и эффективности производства проведен анализ количественных и качественных показателей структурных сдвигов и их влияние на развитие производства. Рассчитана система индексов влияния структурных сдвигов на показатели эффективности (зарплатоотдачу, капиталотдачу, прибыльность).

In the article the analysis of qualitative and quantitative structural changes and their impact on production was made and it was based on a study of modern analysis tools of development and production efficiency. System indices of impact of the structural changes on efficiency indexes (return on wages, return on capital, profitability) were calculated.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку в розвинутих країнах зменшується інтенсивність досліджуваних структурних зрушень, відбувається поступове вирівнювання окремих взаємозалежних структур, а саме: основного капіталу, структури оплати праці та ін. У сучасній економіці України на відміну від зазначених тенденцій структурні зрушення відбуваються більш активно, що свідчить про її перебування у фазі інтенсивної структурної перебудови факторів виробництва. Структурні пропорції економіки України формуються всупереч загальноекономічним тенденціям, що свідчить про структурну деградацію економіки і негативно позначається на перспективах економічного зростання. Тому дуже важливим є аналіз структурних зрушень в економіці, який є основою для своєчасного коригування структурної політики з метою прискорення економічного зростання. Таким чином, якщо на даному етапі в країні будуть започатковані зміни прогресивного характеру, це зумовить відповідну динаміку розвитку на наступні десятиріччя. Структурні чинники мають стати об'єктом дослідження для підвищення конкурентоспроможності національної економіки, враховуючи вплив структурних процесів на економічну динаміку та здатність економіки реагувати на зовнішні та внутрішні шоки.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Проблема визначення впливу окремих видів економічної діяльності на економічне зростання завжди була в колі питань

економічної науки. Аналізу причин трансформаційних перетворень і чинників економічного розвитку в умовах ринкової трансформації присвячені роботи вітчизняних і закордонних вчених: В. Гейця, Л. Казинець, Б. Кваснюка, Ф. Клоцвога, І. Крючкової, О. Красильникова та ін. у цих працях досліджено та висвітлено ряд чинників трансформаційних процесів та економічного розвитку в цілому, включаючи інституційні. Предметом дослідження вчених-економістів протягом багатьох років залишається взаємозв'язок між ефективністю економічної динаміки та структурними процесами в економіці. Однак на даний час саме питання впливу структурних зрушень на ефективність і динаміку розвитку виробництва та конкурентоспроможність економіки залишаються недостатньо дослідженими і потребують більш системних підходів.

Метою статті є дослідження показників структурних зрушень, їхній аналіз та оцінка впливу на розвиток виробництва.

Виклад основного матеріалу. На динаміку ефективності виробництва суттєво впливають структурні процеси в економіці. Структурні зміни в економіці є передумовою економічного зростання, які розпочалися, надалі формують, стримують, або підтримують економічний розвиток країни [1, с. 25]. Структура економіки представляє собою систему, яка складається із господарських елементів, діяльність яких направлена на відтворення виробництва сукупного суспільного продукту. Виконуючи своє призначення, економічна система: а) забезпечує розміщення ресурсів; б) виробляє продукцію, виконує роботи, надає послуги; в) їх реалізує та здійснює накопичення. Всі ці процеси мають динамічний характер, суть якого полягає в зміні у часі параметрів і структури суб'єктів господарювання.

Тому динаміка економічного зростання національної економіки перебуває в прямій залежності від структури національного виробництва. Структура виробництва є узагальненою характеристикою сталості та якості розвитку економічної системи в цілому. Формування оптимальних пропорцій виробництва за ВЕД є одним із важливих аспектів структури економіки. Прогресивні структурні зміни призводять до прискорення розвитку національної економіки, забезпечують більш ефективний розподіл ресурсів між ВЕД.

Структура економіки характеризується передусім показниками питомої ваги, яку має той чи інший ВЕД у системі виробництва, розподілу, обміну та споживання сукупного суспільного продукту, а також матеріальних та трудових витрат та ін.

Об'єктом аналізу структурних зрушень є основні види економічної діяльності, які згруповані в три основні сектори.

МАКРОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ

В процесі проведеного дослідження в результаті узагальнення та систематизації підходів щодо оцінки структурних зрушень [1–3] використано систему показників для обґрунтування рівня структурних зрушень (диспропорцій). Дана система включає показники кількісної та якісної оцінки структурних зрушень.

Кількісну оцінку структурних зрушень характеризують показники масштабності, інтенсивності та швидкості структурних зрушень як за окремими ВЕД, так і по економіці в цілому [4, с. 248–249].

Для оцінки структурних зрушень за весь аналізований період використовується показник масштабу (маси) структурних зрушень (M^t), який визначається за формулою:

$$M^t = \sum_{i=1}^n (d_i^t - d_i^0), \quad (1)$$

де d_i^t, d_i^0 – питомі ваги i -го ВЕД, відповідно, у звітному та базовому періодах.

Динаміка питомої ваги у валовому випуску за основними ВЕД, які згруповані у три основні сектори, представлені у табл. 1.

Досліджуючи структурні зрушення у період 2001–2008 років (табл. 1), визначаємо, що за аналізований період у первинному секторі «Виробництво сировини» частка випуску у 2008 році в порівнянні з 2001 роком значно зменшилася (–7,2 в.п.), в основному, за рахунок суттєвого зменшення частки у випуску сільського господарства (–6,6 в.п.).

Сектор з переробки сировини в кінцеву продукцію, який виробляє суттєву частку валового продукту, впродовж періоду 2004–2008 років також продемонстрував поступову тенденцію до її зменшення (–2,2 в.п.).

Протилежна ситуація спостерігається у секторі послуг, де частка випуску демонструє стійку тенденцію до зростання. Так, рівень структурних змін у 2008 році в порівнянні з 2001 роком у секторі послуг збільшився на 9,4 в.п.

Слід зазначити, що тенденція до скорочення частки виробничих секторів, зокрема промисловості, у структурі випуску відповідає загальносвітовим тенденціям та поступово наближає структуру економіки України до структури економік високорозвинених країн світу, де превалує саме частка сфери послуг. Однак, якщо більшість європейських країн вже пройшли етап структурних змін і їхні економіки вже набули такого структурного співвідношення, яке насамперед направлене на першочергове задоволення потреб саме внутрішнього ринку, то економіка України в цілому та його найбільша складова – промисловий комплекс – до цього часу не можуть базуватися на потребах внутрішнього ринку, оскільки впродовж усіх років економічного зростання основним рушієм розвитку був саме зовнішній попит [6, с. 233].

Крім того, якщо для розвинутих країн світу притаманний пріоритетний розвиток високотехнологічних видів економічної діяльності V та VI технологічних укладів¹ та знаннєємних послуг², то у структурі випуску економіки України впродовж всього періоду 2001–2008 років основними складовими зростання були ВЕД «Торгівля», «Діяльність транспорту» та «Фінансова діяльність», сумарний внесок яких у 2008 році у приріст частки сфери послуг становив 85,7% до 2007 року³.

Для поглибленої оцінки структурних зрушень проаналізуємо інтенсивність їх зміни. Інтенсивність зміни структури економіки характеризує індекс структурних зрушень (I_s), який відображає зміни структури економіки за аналізований період і розраховується за формулою:

¹ Згідно із класифікацією Євростату до високотехнологічних ВЕД V та VI технологічних укладів належать фармацевтична промисловість, медична хімія та ботанічні продукти; виробництво офісного обладнання та комп'ютерів; радіо- та телекомунікаційного обладнання та апаратів; медичних, точних та оптичних інструментів та годинників; аерокосмічних апаратів.

² Знаннєємні високотехнологічні послуги включають у себе три сектори: пошта та зв'язок; комп'ютерні послуги та пов'язана з ними діяльність; дослідження та розробки [7, с. 38].

³ Розраховано автором за даними [8].

Таблиця 1. Динаміка структури виробництва (випуску) за основними ВЕД за 2001–2008 роки

ВЕД	Рік									Структурні зміни 2008 року до 2001 року
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008		
I. Первинний сектор. ВЕД з виробництва сировини										
Сільське господарство	13,7	12,6	10,5	10,2	9,0	7,9	6,8	7,1		–6,6
Добувна промисловість	4,8	4,6	4,2	3,8	3,9	3,7	3,5	4,2		–0,6
Разом	18,5	17,2	14,7	14,0	12,9	11,6	10,3	11,3		–7,2
II. Вторинний сектор. ВЕД з переробки сировини в кінцеву продукцію										
Переробна промисловість	35,6	36,2	37,3	38,7	38,1	36,5	35,6	34,2		–1,4
Виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	5,8	5,3	4,8	3,8	3,5	3,8	3,7	3,5		–2,3
Будівництво	3,8	3,6	4,1	4,5	4,4	5,1	5,7	5,3		1,5
Разом	45,2	45,1	46,2	47,0	46,0	45,4	45,0	43,0		–2,2
III. Третинний сектор. ВЕД з виробництва послуг.										
Транспорт	8,5	8,9	9,5	8,9	8,7	8,6	8,2	7,9		–0,6
Торгівля	8,0	8,1	8,7	8,5	9,5	9,8	10,5	10,9		2,9
Інші ВЕД	19,8	20,7	20,9	21,6	22,9	24,6	26,0	26,9		7,1
Разом	36,3	37,7	39,1	39,0	41,1	43,0	44,7	45,7		9,4
Всього	100	100	100	100	100	100	100	100		X

Джерело: розрахунки автора за даними [5].

$$I_i = \frac{d_i^t}{d_i^0} \quad (2)$$

Наступним показником оцінки інтенсивності структурних зрушень є показник швидкості структурних зрушень (S_i), який характеризує зміну структурного показника за одиницю часу і розраховується як співвідношення індексу структурних зрушень (I_i) до проміжку часу, за який він відбувається (T):

$$S_i = \frac{I_i}{T} \quad (3)$$

Вимір швидкості структурних зрушень дозволяє зіставити різні структурні зрушення, встановити динаміку та наявність асинхронності зрушень.

З метою оцінки інтенсивності структурних зрушень, що відбулися в економіці в цілому, використовується коефіцієнт інтенсивності структурних зрушень (K_{is}), який розраховується за формулою:

$$K_{is} = \sqrt{\sum_i (d_i^t - d_i^0)^2 \times d_i^0} \div 100, \quad (4)$$

Коефіцієнт відмінності структур (K_{vs}) характеризує ступінь відмінності нової структури від базової в масштабі національної економіки і визначається формулою:

$$K_{vs} = \left(1 - \sum_i \frac{|d_i^t - d_i^0|}{100} \right) \times 100. \quad (5)$$

У результаті використання існуючої методики кількісної оцінки напрямлень і характеру структурних зрушень за секторами економіки за 2002–2008 роки, нами були визначені наступні тенденції структурних зрушень між секторами національної економіки (за базисним методом). За базисний період прийнято 2001 рік. Кількісна оцінка структурних зрушень за секторами економіки, розрахована за формулами (2–5), представлена в табл. 2.

Проведений аналіз структурних зрушень показав, що зміна структури випуску впродовж 2002–2008 років мала хвилеподібний характер. У переважній більшості основними носіями структурних зрушень були саме сировинні та з низьким ступенем обробки ВЕД, оскільки існуюча інфраструктура, рівень внутрішнього попиту не давали змоги нарощувати

власне виробництво та задовольняти зовнішній попит. У процесі аналізу було виявлено тільки один сектор, розвиток якого можна назвати наступальним – сектор з виробництва послуг. Інші сектори міняли направлення свого розвитку, що призвело до значних коливань у структурі економіки та, в свою чергу, вплинуло і на ефективність виробництва.

Що стосується швидкості структурних зрушень, то у 2002 році відбулося найбільше відхилення структури від базового періоду (2001 рік) в усіх секторах економіки: у секторі «виробництво сировини» – на 46,4%, у секторі «переробка сировини» – на 49,9%, у секторі «виробництво послуг» – на 51,9%. Подальша динаміка структурних зрушень поступово наближалася до базового року. Так, найбільшу швидкість структурних зрушень у 2008 році продемонстрував сектор з виробництва послуг (15,7%) проти 14,2% у секторі з переробки сировини та 7,6% у секторі з виробництва сировини. Динаміка інтенсивності структурних зрушень (K_{is}) за аналізований період демонструє значне зростання коефіцієнта інтенсивності структурних зрушень у секторі з виробництва послуг – 5,7 раза, з виробництва сировини – 3,1 раза, у секторі з переробки сировини у кінцеву продукцію – у 1,5 раза.

Якість структурних процесів оцінюється за критерієм їх впливу на створення ефективної структури економіки, яка у найбільшому ступені сприяє задоволенню суспільних потреб. Для оцінки якості структурних зрушень використовуємо запропонований Ю.С. Красильниковим коефіцієнт якості структурних зрушень (Kq_i) [1]:

$$Kq_i = I_i \times N_i, \quad (6)$$

де N_i – спрямованість i -го структурного зсуву в економіці, яким є вектор соціально-економічного прогресу.

Зміни по окремих складових економічної системи можуть мати різноспрямовану направленість і одночасно спрацьовувати як на покращення, так і, навпаки, – погіршення структури економіки. Для загальної оцінки якості структурних зрушень по системі в цілому доцільно розраховувати інтегральний коефіцієнт (Ki_q) як середньозважену по масі окремих складових структурних зрушень за формулою [4, с. 255]:

Таблиця 2. Оцінка структурних зрушень у випуску товарів і послуг за основними секторами економіки України за 2002–2008 роки

Рік	I сектор Виробництво сировини				II сектор Переробка сировини в кінцеву продукцію				III сектор Виробництво послуг			
	I_i	S_i	K_{is}	K_{vs}	I_i	S_i	K_{is}	K_{vs}	I_i	S_i	K_{is}	K_{vs}
2002	0,929	0,464	0,559	98,7	0,998	0,499	0,067	99,9	1,039	0,519	0,843	98,6
2003	0,794	0,265	1,634	96,2	1,022	0,341	0,672	99,0	1,077	0,359	1,687	97,2
2004	0,757	0,189	1,935	95,5	1,040	0,260	1,210	98,2	1,074	0,268	1,627	97,3
2005	0,697	0,139	2,408	94,4	1,018	0,204	0,537	99,2	1,132	0,226	2,892	95,2
2006	0,627	0,104	2,968	93,1	1,004	0,167	0,134	99,8	1,185	0,197	4,037	93,3
2007	0,556	0,079	3,527	91,8	0,996	0,142	0,134	99,8	1,231	1,176	5,061	91,6
2008	0,611	0,076	3,097	92,8	0,951	0,142	1,479	97,8	1,258	0,157	5,663	90,6

Джерело: розрахунки автора за даними [5].

$$K_i_q = \frac{(Kq_1M_1) + (Kq_2M_2) + \dots + (Kq_nM_n)}{M_1 + M_2 + \dots + M_n} \quad (7)$$

Якість структурних зрушень за ВЕД у 2008 році порівняно із 2001 роком, розрахованих за формулами (1, 2, 6), представлено у табл. 3.

Виходячи із даних, представлених в табл. 3, інтегральний коефіцієнт сукупної якості структурних зрушень по економіці в цілому становить $K_i_q = -1,54$. Одержаний показник свідчить, що структурні зрушення мають небажаний напрямок розвитку, що значно знизило ефективність виробництва в економіці країни.

Якість структурних зрушень в економіці тісно пов'язана з ефективністю виробництва. Метою і критерієм прогресивного розвитку структури економіки є зростання її ефективності і, як наслідок, ефективності виробництва. Показники ефективності виробництва, які використовуються в економічних дослідженнях – продуктивність праці, фондівіддача, прибутковість (вихід кінцевого суспільного продукту на одиницю конкретних ресурсів) по суті є структурними показниками, що характеризують економічну систему. Питома вага витрат виробничих ресурсів на макrorівні відображає ефективність соціально-економічного механізму всієї системи виробничих відносин [1]. Тому структура економіки буде ефективною, якщо має місце зростання продуктивності праці, фондівіддачі та прибутковості виробляємої продукції.

Вплив структурних зрушень у випуску на показники ефективності виробництва розглядалися як зарубіжними [9], так і вітчизняними науковцями [10], проте в їх дослідженнях відсутня обґрунтованість запропонованих ними формул, крім того недостатньо обґрунтовані висновки відносно представлених розрахунків щодо впливу структурних зрушень на ефективність виробництва.

Для оцінки впливу змін у структурі випуску товарів і послуг на ефективність виробництва за видами економічної діяльності нами використаний індексний метод. Індекс впливу структурних зрушень (I_d^0) визначається за формулою [11]:

$$I_d^0 = \frac{\sum x_0 d_1^0}{\sum x_0 d_0^0}, \quad (8)$$

де x_0 – значення ознаки базового періоду, d_1, d_0 – відповідна величина структури – питома вага відповідно базового і звітного періоду.

Використовуючи загальну формулу оцінки впливу структурних зрушень на ефективність виробництва, переформулюємо її, обравши за значення ознаки відповідні показники.

Для визначення впливу зміни структурних зрушень на ефективність використання трудових ресурсів використовуємо наступний індекс:

$$I_{C3}^L = \frac{\sum d_1 L_0}{\sum d_0 L_0}, \quad (9)$$

де L_0 – випуск продукту на 1 грн. витрат на оплату праці (зарплатовіддача).

Для визначення впливу зміни структурних зрушень на ефективність використання основного капіталу:

$$I_{C3}^K = \frac{\sum d_1 K_0}{\sum d_0 K_0}, \quad (10)$$

де K_0 – випуск продукту на 1 грн. витрат на основний капітал (фондовіддача).

Вплив зміни структурних зрушень на ефективність формування прибутковості визначається за формулою:

$$I_{C3}^P = \frac{\sum d_1 P_0}{\sum d_0 P_0}, \quad (11)$$

де P_0 – випуск продукту на 1 грн. витрат чистого прибутку. Розрахунок системи індексів впливу структурних зрушень на показники ефективності (зарплатовіддачу, капіталовіддачу, прибутковість) представлено в табл. 4.

Індекс впливу структурних зрушень на витрати праці (I_{C3}^L) у 2008 році в порівнянні із 2002 роком зменшився на 23,2%. Як наслідок, відповідне зменшення зарплатовіддачі за відповідний період свідчить про неефективне використання витрат праці та низький рівень продуктивності живої праці.

Індекс структурних зрушень I_{C3}^K визначає вплив зміни структури випуску на капіталовіддачу. Так, внаслідок динаміки структури випуску за 2002–2008 роки капіталовідда-

Таблиця 3. Структурні зрушення за основними ВЕД

ВЕД	Частка, у %		Маса структурних зрушень	Індекс (по модулю)	Напрямок	Якість структурних зрушень
	2001	2008				
Уся економіка	100	100	M_i	I_i	N_i	Kq_i
Сільське господарство	13,7	7,1	-6,6	0,48	+	+0,48
Добувна промисловість	4,83	4,2	-0,63	0,13	-	-0,13
Переробна промисловість	33,6	34,2	-1,4	0,96	+	+0,96
Виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	5,8	3,5	-2,3	0,4	+	+0,4
Будівництво	3,8	5,3	1,5	0,4	+	+0,4
Торгівля	8,1	10,9	2,8	0,34	+	+0,34
Транспорт та зв'язок	8,5	7,9	-0,6	0,1	+	+0,1
Інші ВЕД	19,7	26,9	7,2	0,36	+	+0,36

Знаки (+) та (-) характеризують відповідно покращення або погіршення економічної структури.
Джерело: розрахунки автора за даними [5].

Таблиця 4. Структурні зрушення використання виробничих ресурсів у виробництві за основними ВЕД за 2002–2008 роки

ВЕД	Випуск		Зарплатовіддача				Капіталовіддача				Прибутковість						
	d_0	d_1	L_0	L_1	i_{L_t}	$L_0 d_0$	$L_0 d_1$	K_0	K_1	i_{K_t}	$K_0 d_0$	$K_0 d_1$	P_0	P_1	i_{P_t}	$P_0 d_0$	$P_0 d_1$
Сільське господарство	0,132	0,075	13,01	9,16	0,704	1,717	0,976	0,770	1,628	2,114	0,101	0,058	0,301	0,324	1,076	0,040	0,024
Добувна промисловість	0,048	0,044	3,84	2,46	0,641	0,184	0,176	0,390	0,835	2,141	0,019	0,017	0,065	0,311	4,784	0,003	0,014
Переробна промисловість	0,380	0,363	8,15	7,79	0,956	3,097	2,958	1,055	1,712	1,623	0,401	0,383	0,044	0,069	1,568	0,017	0,025
Виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	0,056	0,037	5,37	3,82	0,711	0,301	0,199	0,296	0,367	1,240	0,017	0,011	0,099	0,054	0,545	0,006	0,002
Будівництво	0,038	0,057	3,96	5,10	1,288	0,150	0,226	1,108	2,253	2,033	0,042	0,063	0,097	0,025	0,258	0,004	0,001
Торгівля	0,085	0,116	4,01	4,79	1,195	0,341	0,465	1,976	2,700	1,366	0,168	0,229	0,273	0,297	1,088	0,023	0,034
Транспорт та зв'язок	0,093	0,083	3,34	3,43	1,027	0,311	0,277	0,331	0,412	0,429	0,031	0,027	0,151	0,107	0,709	0,014	0,009
Інші ВЕД	0,168	0,225	1,93	5,014	2,603	0,323	0,433	0,237	0,400	1,688	0,040	0,053	0,040	0,098	2,45	0,006	0,022
В цілому по економіці	1,0	1,0	X	X	X	7,424	5,701	X	X	X	0,819	0,841	X	X	X	0,113	0,131
Індекс структурних зрушень	X	X	$I_{C3}^L = 0,768$				$I_{C3}^K = 1,027$				$I_{C3}^P = 1,159$						

Джерело: розрахунки автора за даними [5].

ча за відповідний період збільшилася на 3,0%, тобто практично залишилася на рівні базового періоду (2002 рік).

Індекс структурних зрушень I_{C3}^P визначає вплив динаміки структури випуску на прибутковість виробництва. Виходячи із розрахунків відповідний індекс I_{C3}^P (1,159) свідчить про збільшення рівня прибутковості у 2008 році в порівнянні із 2002 роком на 15,9%. Суттєвий вплив на збільшення прибутковості виробництва за аналізований період одержано за рахунок структурних зрушень, які відбулися в основному в будівництві та сфері послуг.

Висновки

У ході дослідження було проведено аналіз кількісних і якісних показників структурних зрушень та їх вплив на розвиток виробництва за 2002–2008 роки. Визначено вплив структурних зрушень на показники ефективності і розраховано систему індексів впливу структурних зрушень у випуску продукції на витрати на оплату праці, капіталовіддачу та прибутковість. Проведений аналіз впливу структурних зрушень на основні показники ефективності виробництва засвідчив про неефективне використання виробничих ресурсів в процесі виробництва товарів і послуг.

Література

1. Красильников О.Ю. Структурные сдвиги в экономике современной России. – Саратов: Изд-во «Научная книга», 2000. – 183 с.

2. Казинец Л.С. Измерение структурных сдвигов в экономике. – М.: Экономика, 1969.

3. Бутина М.А. Методы измерения структурных сдвигов и их приложения // Институт экономики переходного типа. – М., 2004. – 66 с.

4. Структурна гармонізація економіки України як чинник економічного зростання / За ред. д-ра екон. наук І.В. Крючкової. – К.: «Експрес», 2007. – 520 с.

5. Національні рахунки України за 2008 рік [Статистичний збірник]. – К.: Державний комітет статистики України, 2009. – 248 с.

6. Бурбела Т.М. Оцінка структурних чинників розвитку промислового виробництва // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Економічні науки. – Житомир: ЖДТУ, 2010. – №3(53). – С. 231–234.

7. Мусіна Л.А., Кваша Т.К. Підходи, індикатори та методи оцінювання впливу науково-технічної діяльності на економічний розвиток: Монографія. – К.: УкрІНТЕІ, 2009. – 252 с.

8. Таблиці «витрати–випуск» України за 2008 рік в цінах споживачів – [Статистичні збірники]. – К.: Державний комітет статистики.

9. Бессонов В.А. О динамике совокупной факторной производительности в российской переходной экономике. – М.: Институт экономики переходного периода, май 2004. – 66 с.

10. Гончарук А.Г. Эффективность экономики Украины: анализ и прогнозирование [монографія] / А.Г. Гончарук. – Одесса: Астропринт, 2005. – 332 с.

11. Захожай В.Б. Статистика: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В.Б. Захожай, І.І. Попов. – К.: МАУП, 2006. – 536 с.

Н.Е. ЮРИК,

ст. викладач кафедри менеджменту у виробничій сфері, Тернопільський національний технічний університет ім. І. Пулюя

Проблеми реалізації стратегії в умовах кризової ситуації на підприємствах машинобудівної галузі

У статті підлягають розгляду питання щодо проблем реалізації стратегії машинобудівних підприємств у кризових умовах функціонування. Враховуючи особливості діяльності підприємств даної галузі щодо здійснення заходів по виходу з кризи, пропонується розроблення блок-схеми впровадження, контролю, оцінювання і коригування антикризової стратегії машинобудівного підприємства.

В статье рассматриваются вопросы, касающиеся проблем реализации стратегии машиностроительных предприятий в кризисных условиях функционирования. Учитывая особенности деятельности предприятий данной отрасли по реализации мероприятий выхода из кризиса, предлагается разработка блок-схемы внедрения, контроля, оценивания и корректировки антикризисной стратегии машиностроительного предприятия.

The problems of strategy realization on the machine-building enterprises in the crisis situation are considered in the

article. Given the features of enterprises activity of this industry, proposed the development of an implementation flowchart, monitoring, evaluation and adjustment of anti-crisis strategy of the machine-building enterprises.

Постановка проблеми. В умовах економічної кризи кожне підприємство є унікальним за своїм існуванням, саме тому процес розроблення і реалізації стратегії для кожного з них буде також носити індивідуальний характер і залежати не лише від зовнішнього та внутрішнього середовища, а й від їхньої взаємодії.

Правильно сформована антикризова стратегія дозволить не тільки уникнути багатьох кризових ситуацій, але й згладити їх перебіг в організації. Фактично вона представляє собою план дій на відповідний період часу, який дозволяє максимально уникнути небезпечних ситуацій і направити підприємство на шлях зростання і зміцнення позицій на ринку.